

a který se opravdu rovná porušení mezinárodního práva a útoku na autoritu a celý řád Společnosti národů. Bezohledný postup Polska není ostatně v tomto případě ojedinělý, je to naopak jen nová ukázka metody, uplatňované nynější polskou vládou všude a zásadně. Je to metoda, kterou bohužel nutno charakterisovat jako metodu německou: Vzdorovat celému světu a uplatňovat jen svůj přímý zájem. Polsko, které má za svůj vzrůst co děkovat mírovým smlouvám a účinné pomoci velmoci francouzské, chce nyní dokázat, že dospělo a žádné pomoci již nepotřebuje, počíná si však způsobem, typickým pro tak zv. Flegeljahre. Vstupu Ruska do Společnosti národů nemohlo se Polsko sice přímo vzepřít, poněvadž i s ním má dvoustranný přátelský pakt, ale i v této věci činilo docela zbytečné překážky a průtahy. Nejnebezpečněji projevuje se však jeho opořice v otázce tak zv. východního paktu.

Návrh na ujednání smlouvy států evropského severovýchodu za účelem zajištění míru vzájemnou pomocí vyšel, jak známo, z Paříže v plném dorozumění s Moskvou. Londýn a Řím, daly tomuto návrhu své placet a diplomatickou podporu, poněvadž tu jde opravdu o účinný nástroj míru, založený na naprosté reciprocitě práv i povinností. Německo i Polsko jsou zde účastněny a mají z věci stejnou výhodu jako Československo nebo státy baltické, a Francie a Rusko vystupují zde jako ručitelé za přesné zachování mírového slibu. Kdyby Německo nebo Polsko měly býti napadeny, půjdou jim ostatní na pomoc právě tak, jako tyto dva státy mají se zavázat, že budou pomáhat nám nebo kterémukoli jinému z účastníků smlouvy proti kterémukoli útočníkovi. Že Německo odmítlo tuto nabídku ovšem nepřekvapuje, poněvadž s jeho útočnými úmysly, zejména právě vůči Rusku, se počítá. Proč však Polsko poskytuje politickou oporu této německé negaci? Dosavadní dvoustranné smlouvy o neútočení neposkytují přece žádné záruky za to, že nebudou porušeny a speciálně ve smlouvě polsko-německé zůstávají všechny otázky vyhrazeny a jde vlastně jen o desetileté příměří, po němž může spor o hranice znovu začít. Přes tuto nepopíratelnou nebezpečnou situaci dává Polsko přednost volným rukám před přesnými zárukami — beze vši pochyby z toho důvodu, že se už cítí spíše v ofensivě než v defenzivě. Tímto vytrvalým odmítáním účinné cesty míru potvrzuje Polsko definitivně všechna podezření, která se proti jeho politice, zejména ve francouzském tisku v poslední době uváděla, a nutí k důkladnému přezkoumání jeho dosavadních vztahů přátelských a spojeneckých.

Nejistá situace na východě nutí také státy baltické, aby po vzoru nového Balkánu a Malé dohody semkly se k užší diplomatické spolupráci. Po předběžných poradách v Rize a v Tallinu došlo nyní v Ženevě k ujednání formální smlouvy s podobnými závazky, jaké přináší protokol Stálé rady Malé dohody. Zahraniční politika Litvy, Lotyšska a Estonska je tedy napříště také sjednocena a bude na stráží proti akcím všech svých velkých sousedů. K myšlence východního paktu postavily se vlády těchto tří malých, ale svou polohou významných států již dříve kladně, přesto že z Varšavy se na ně působilo ve smyslu opačném.

Dr. R. Procházka.

LITERATURA.

B. M. E. LEGER: LES OPINIONS POLITIQUES DES PROVINCES FRANÇAISES. Paris, Gamber 1934. 266 str. 25 fr.

Hlavním úkolem L-ovy knihy je srovnat výsledky franc. parlamentních voleb z 1928 a 1932 a sestavit podle nich jakýsi voličský zeměpis Francie. Nás ovšem více než popis

a třídění jednotlivých krajů podle jejich politického smýšlení zajímá partie, v níž autor studuje politické strany své země. Takového poučení je u nás vždy třeba a Moderní stát přinesl již v 2. čís. IV. roč. a v 2./3. čís. VI. roč. rozbor Siegfriedovy knihy: *Tableau des partis en France*.

Vnitřním politickým poměrům ve Francii totiž těžko rozumíme. Značně k tomu přispívá nedostatečná organizace francouzských politických stran. Ani programy ani strany nemají ve Francii tak přesných hranic jako u nás. Pouze některé strany (hlavně socialisté) mají organizace podobné našim. Jinak se strany skládají jen z místních výborů, skupin to čelných občanů, kteří podporují kandidáty osobním vlivem. Silný francouzský individualismus působí však i tříštění uvnitř stran a tak se stává, že některá strana je ve sněmovně v několika skupinách (*groupes*), jež poněkud odpovídají našim sněmovním klubům, nejsou však vždy totožné s určitou stranou, jako je tomu u nás, nýbrž tvoří se obyčejně kolem jednoho nebo několika vůdců a jejich členové byli často zvoleni na programy různých stran.

L. dělí francouzské politické strany na čtyři skupiny. Jsou to: I. konservativci, II. umírnění, III. levice, IV. komunisté.

I. K o n s e r v a t i v c i .

To jsou strany, které potírají demokratický režim, volají proti němu po přímé, neústavní akci, jsou proti sociálním a daňovým reformám, vyznávají bojovný nacionalismus. Patří sem

1. monarchisté a 2. fašisté.

Nadělají sice dost hluku, ale jsou početně slabí a málo významní. Mezi monarchisty vyniká skupina

Action Française. Je pro dědičnou, protiparlamentní monarchii, v níž národních zájmů hájí král, hospodářských zájmů stavovské korporace. A. Fr. má pevný program (dnes ovšem utopický), řídí ji vzdělaní vůdcové (*Maurras, Daudet*), má sympatie některých intelektuálů a šlechty, ale voličstva málo. Nemá poslance. V katolických kruzích jí vadí, že papež odsoudil některé její filosofické nauky.

Ostatní monarchistické skupiny mají 6 poslanců. Mandát získali většinou osobním postavením, ve sněmovně jsou ve skupině „nezávislých“.

II. U m í r n ě n í .

Mezi stranami této skupiny jsou dvě tendence, podle nichž se dělí na umírněnou pravici, která tvoří vlastní pravici sněmovní a umírněnou levici, která je sněmovním středem.

1. U m í r n ě n á p r a v i c e se skládá opět hlavně ze dvou stran.

a) *Fédération républicaine* je liberální, republikánskou stranou. Opírá se zejména o vysokou buržoasii a těžký průmysl. Je proti pronikavým sociálním a hospodářským reformám. Zahraniční politika této strany je nacionalistická. Nevěří mnoho mezinárodním organizacím a je pro silnou armádu. Podporuje rovněž církevní zájmy.

Ve sněmovně odpovídá F. R. skupina téhož jména a lze tam k ní přiřadit i skupiny: Republikánskou a sociální, Akci hospodářskou, sociální, zemědělskou.

Na levo od Republikánské federace je

b) *Alliance républicaine et démocratique*. Opírá se také o vysokou buržoasii a má téměř stejný program s F. R. Pokládá se však za laičtější v náboženských otázkách a v zahraniční politice má širší mezinárodní obzory. Je pro nutné mezinárodní dohody.

Ve sněmovně nemá skupiny svého jména. Její poslanci jsou ve skupinách: Republikánský střed, Republikáni levice, Nezávislí leví. (Všimněme si při tom názvů, jaké si dávají umírněné pravé skupiny!)

Tyto dvě strany tvoří tedy pravé křídlo umírněných.

2. Na levém křídle umírněných (a ve středu sněmovny) jsou a) lidoví demokraté a b) nezávislí radikálové.

a) *Démocrates populaires*. Tato poměrně mladá strana chce smířit dvě tendence, které se dosud pokládaly ve Francii za neslučitelné: odvážný sociální a demokratický program a mezinárodně orientovanou zahraniční politiku na jedné straně s obranou tradicionalistických idejí a úctou k náboženským hodnotám na straně druhé. Má těžkou situaci: leví ji pokládají za reakční stranu obratně zamaskovanou, pravým je stranou příliš revoluční. Je to však strana spíše pokroková: opírá se o drobnou buržoasii a dokonce o křesťanské dělníky. Ve sněmovně má strana skupinu svého jména.

b) *Nezávislí radikálové* nejsou vlastně stranou. Jsou to poslanci, kteří ve sněmovně jsou většinou ve skupině radikální levice. Jsou na nejkrajnějším levém křídle umírněných, mají již dosti blízko k radikálním socialistům, ale jsou proti socialistům. V sociální a zahraniční politice jsou pokrokoví. Jejich postavení je často těžko určit. Mnohdy je název „nezávislý radikál“ pouhou volební nálepkou, mající oklamat a získat umírněné i pokrokové voliče. Její majitel zaujímá ve sněmovně výhodnou strategickou posici, z níž má v době ministerských kombinací stejně daleko k pravým jako k levým. Tak má velkou naději být ministrem, představuje-li však minimum politických doktrin, představuje také minimum stability. (Tento neurčitý typ poslanců umožňuje francouzský způsob většinové volby bez kandidátních listin a poměrného zastoupení.)

III. L e v i c e.

Dvě hlavní strany levice jsou: a) strana radikálně socialistická, b) strana socialistická (*Parti socialiste S. F. I. O. = Section française de l'Internationale ouvrière*, t. j. sociální demokracie). Kromě nich jsou zde republikánští socialisté, francouzští socialisté a v poslední době novosocialisté. Kandidáti republikánských socialistů a francouzských socialistů mají opět výhodnou volební nálepkou, která je svým socialismem řadí k levici, ale na druhé straně se snaží vzbudit důvěru přídomkem „republikánský“ nebo „francouzský“. Ve sněmovně tvoří tyto dvě strany jednu skupinu, v níž unikají poměrně přísné kázi radikálně socialistické strany a jsou k dispozici, kdykoli některý pověřený ministerský předseda chce rozšířit vládní základnu.

Tyto všechny strany se liší svými programy, zejména hospodářskými, ale na druhé straně je pojí jistá společná víra, jakási „levá mystika“. Jejím základem je neomezená víra v intelektuální, mravní i hmotný pokrok, úcta k právům jednotlivcovým. Levicové strany jsou v stále opozici proti současnému řádu. Potírají tradicionalistické a náboženské myšlenky, které pokládají za přežilé a které podle nich podporují snahy hospodářsky silných tříd o nadvládu. Proti těmto tradičním naukám staví svůj laický ideál

humanity. Získávají přívržence v lidech, kteří se ze skrovných počátků probíjejí vzděláním k lepšímu postavení. Po válce se staví tyto strany za mírovou myšlenku. Tím získávají široké vrstvy, také však tím, že bojují proti výstřelkům kapitalismu s větší odvahou než pokrokové strany umírněné.

a) Radikální socialisté jsou stranou středního Francouze. Je mezi nimi mnoho úředníků a drobné venkovské buržoasie, mnoho středních zemědělců. Program strany: sociální reformy (bez revoluce), zásah státu v hospodářských otázkách (ne však etatismus), laická škola, v zahraniční politice mezinárodní dohody (ne však proti zájmům národní obrany). Strana, v jejímž programu jsou radikální prvky, je přes to často u vlády. Proto se do ní vloudilo mnoho živlů, které nepřispěly vždy k její dobré pověsti. Nedostatečný výběr členstva zaviňuje i vnitřní spory a opouštění zásad.

b) Socialistická strana (= sociální demokracie) je nejlépe organizovanou francouzskou stranou. Po rozkolu z r. 1920, kdy se její radikální stoupenci prohlásili komunisty, jsou v socialistické straně inteligentní dělníci, drobná buržoasie, které jsou radikální socialisté příliš oportunističtí, někteří intelektuálové (zejména učitelé). Strana se pokouší získat i zemědělce a mění proto svůj program kolektivního vlastnictví. Socialistická strana získává půdu svým postavením opoziční strany, která může vzít za své většinu požadavků různých nespokojenců. Má výhodu jednotného, srozumitelného programu, který hlásají většinou řečníci z lidu, ochránci „malých“ proti „velkým“. To získává straně sympatie hlavně na jihu Francie, kde se vznětlivé masy snadno opájejí výmluvností lidových řečníků. Socialistická strana zdůrazňuje, že chce dosáhnout svých cílů postupnými reformami.

IV. Komunisté.

Komunisté mají stejný marxistický a etatistický program jako socialisté. Nejsou však pro reformy, nýbrž pro převrat. Jsou prototypem revoluční strany. Jsou proti všem současným institucím a proti každé iniciativě, která nevychází od nich. Stále kritizují, stále podávají upřílišněné radikální návrhy. L. soudí, že nemají ve Francii mnoho naděje na úspěch. Dnes jim také vadí — při jejich roztržitosti po celém státě — francouzský způsob voleb. R. 1932 měli 796.630 hlasů a pouze 10 poslanců, kdežto radikálové mají 157 poslanců na 1,836.991 hlasů. Komunistické straně škodí u voličstva její stálé „čistky“ a vylučování ze strany, kromě toho však i systematická a neplodná opo- sice, kterou se dosáhlo pouze roztržitění dělnických sil. Proto jim v posledních volbách ubylo 260.000 hlasů.

V závěru své studie srovnává L. poměr hlasů konservativních a umírněných proti hlasům levice a komunistů. Proti r. 1928 získaly levé strany r. 1932 650.000 hlasů a pravé ztratily 200.000. (Poměr je 4,895.023 a 3,880.717.) Umírněné strany pomalu ustupují. „Levá mystika“ proniká do lidu vlivem laické školy i úřadů obsazených radikálními socialisty, také však lepší propagandou levicových stran. Jk.

„L'ESPRIT FRANÇAIS ET L'ÂME ALLEMANDE“. (Louis Reynaud, profesor na filosofické fakultě v Lyoně, Flammarion 1934.)

Louis Reynaud, jehož důležité práce o vztazích Německa a Francie v duchovním a mravním vývoji jsou velmi známé, vydal právě o německé duši velmi vhodnou knihu. Všichni víme, kolik knih bylo věnováno v posledních letech na druhé straně Rýna kritice